

PRIN

TEATRELE

DIN ȚARĂ

Tg. Mureș

Am cunoscut un ansamblu despre care știam puține lucruri: secția română a Teatrului din Tg. Mureș. E vorba despre o echipă de tineri, formată nu de mult în jurul unui grup de absolvenți. De obicei, la noi, teatrele tinere, născute astfel, au făcut oarecare vîlvă, aducînd în mozaicul de spectacole al teatrului românesc îndrăzneli și revelații pline de farmecul primilor pași. Așa s-a petrecut cu promoțiile care au jucat la Craiova, mai de mult, așa se întîmplă cu începătorii de la Piatra Neamț. O asemenea faimă nu s-a creat însă în jurul trupei din Tg. Mureș, deși numele multora dintre ei se făcuseră cunoscute încă din timpul anilor de studii. Poate că îndrumătorii cu care acești tineri au pornit la drum nu au izbutit să le mobilizeze și să le valorifice însușirile de la bun început. Poate, conducerea teatrului nu s-a preocupat îndeajuns de lansarea actorilor aflați la primele verificări în fața publicului.

Descoperind deci, abia în a treia stagiune, acest ansamblu, ne dăm seama cu plăcere că el merită tot atîta atenție cît și alte trupe tinere. Reîntîlnim aici aceeași prospețime care ne-a fermecat și pe alte scene, recunoaștem plăcerea, pofta de joc a primei vîrste teatrale, ne cîștigă diversitatea talentelor, rezonanța vie a energiilor încă neatînse de nici o urmă de rugină.

Dacă vrem să analizăm structura și calitățile trupei, trebuie totuși să începem, paradoxal, prin a vorbi despre cei cîțiva actori mai vîrstnici, pentru că tocmai ei îndeplinesc funcția de piloni în acest mic edificiu de artă dramatică. Mai vîrstnici este un fel de a spune, pentru că, în afară de Romeo Lăzărescu, „maturii” de aici sînt încă într-o frumoasă și plenară tinerete artistică. Anna Dukász, Valentino Dain, Nae Floca-Acileni se cuvine să fie pomeniți printre primii, deoarece aduc în spectacolele de la Tg. Mureș o conștiinciozitate și o minuție a lucrului scenic, care constituie cel mai

Anna Dukász (Beatrice) și Mariana Pojar (Catherine) în „Vedere de pe pod” de Arthur Mille.

nimerit exemplul pentru colegii lor și care depășesc în bună măsură cantitatea și calitatea eforturilor întrevăzute în interpretările începătorilor.

Astfel, Anna Dukász, jucînd pe Beatrice în *Vedere de pe pod*, compune cu mare dragoste și finețe imaginea femeii simple, obișnuite, portretul soției care dovedește, dincolo de feminitatea sa oboșită și resemnată, o nesfîrșită putere de a iubi, mult simț al dreptății, demnitate. În scena mare a rolului, scena semiconfesivului, Anna Dukász izbuște să spună atîtea fără să spună nimic, desfășoară cu puritate și tact mica ei urzeală feminină, se zbuiciumă în așa fel între umilirea ei de femeie și dragostea maternă pe care o poartă, totuși, involuntarei sale rivale, încît ridică momentul la nivelul unuia din cele mai înalte puncte de tensiune ale spectacolului — dînd eroinei o strălucire blindă, foarte omenească. Romeo Lăzărescu a jucat, cu vervă și umor subtil, rolul vagabondului pictor din piesa polițistă a lui Robert Thomas, izbutind să evoce în două scurte apariții un personaj din familia semilegendară de boemi ai literaturii și cinematografiei franceze.

Valentino Dain a apărut în mai multe ipostaze în turneu: Eddie Carbone în *Vedere de pe pod*, Benedetto în *Minciuna are picioare lungi*, Horațiu în *Șeful sectorului suflute*, Vulpașin în *Domnișoara Nastasia* — acestea sînt rolurile în care l-am văzut și care au demonstrat registrul interpretativ amplu al actorului. Dain muncește cu seriozitate, deși nu se păstrează totdeauna pe aceeași linie de exigență (alunecînd chiar, în *Domnișoara Nastasia*, sub cerințele minime de gust și sobrietate). Foarte bun în pozițiile comice, căroră le-a dat exact nota specifică a unui mediu social și a unui climat spiritual definitoriu (Horațiu, Benedetto), el a trecut un examen greu și în dramă, devenind protagonistul piesei lui Miller și acoperînd astfel un rol de mare întindere și de intensitate dramatică susținută, conform unei gradații bine gîndite și rigurose interpretate. El și-a investit eroul cu căldură și zbuicium nobil, poate fără să reușească totdeauna să precizeze nota de sinceră naivitate, necesară pentru a defini psihologia acestui om simplu, foarte bun, care nu vrea să recunoască nici măcar față de sine însuși natura

Dinu Cezar (Gore) în „Șeful sectorului suflute” de Al. Mirodan

Anea Roșu (Nastasia) și Valentino Dain (Vulpașin) în „Domnișoara Nastasia“ de G. M. Zamfirescu

Romeo Lăzărescu (Vagabondul), Nae Floca-Acileni (Comisarul), Elena Marinescu (Infirmiera), Nicolae Scarlat (Preotul), Dinu Cezar (Soțul), Mariana Pojar (Soția), în „Capcană pentru un om singur“ de Robert Thomas

Constantin Diplan (Jerry) și Camelia Zorlescu (Gittel) în „Doi pe un balansoar“ de William Gibson

pasiunii sale. Un actor care, după vîrstă, se pare că trebuie să fie citat aici este Dinu Cezar, deși, judecînd după felul său de a juca, sîntem tentați să-l trecem în rîndul celor foarte tineri, ale căror interpretări sînt dominate de umor spontan și farmec absolut necontrafăcut. Șeful sectorului suflete și Gore în comedia lui Mirodan, soțul ucigaș în piesa polițistă a lui Robert Thomas, Dinu Cezar a lucrat fin și cu sensibilitate, fiind în primele două roluri puțin minor, ușor monoton, dar izbutind să se arate, în al treilea, mereu neprevăzut, inepuizabil în valorificarea diversă a situației comice. Nae Floca-Acileni a fost, în *Capcană pentru un om singur*, un comisar de o inteligență vie, stăpin pe desfășurarea evenimentelor, ascunzînd cu aviditate adevăratele mobiluri ale anchetei, implacabil, dar nu lipsit de înțelegere. Nicolae Luchian a creionat sigur portretul unui bătrîn care își face din egoism și avaritiie un fel de religie și încearcă să ridice aceste defecte ale sale la rangul de norme pentru viața celor din jur (în *Minciuna are picioare lungi*).

Mulți dintre cei aflați la primele încercări profesionale serioase pot fi citați imediat alături de cei cu experiență. Camelia Zorlescu este, vorbind în termenii vechilor emplot-uri, o „cochetă“ cu mult temperament și dezinvoltură, care știe să aducă pe

scenă multă culoare și sinceritate (Gittel Mosca în *Doi pe un balansoar*, Olga în *Minciuna are picioare lungi*). Anca Roșu posedă o feminitate distinsă, fragilă, puțin stranie (Magdalena în *Șeful sectorului suflete*, Nastasia în piesa lui Zamfirescu). Constantin Diplan are un haz sec, reținut, un fel de a juca aparent uscat, dar care ne lasă să bănuim un univers spiritual bogat (Jerry Ryan în *Doi pe un balansoar*). Mihai Gîngulescu a dat, mai ales în rolul lui Marco din *Vedere de pe pod*, imaginea unei simplități greoaie, dramatic oprimate sub apăsarea mizeriei. Mariana Pojar a câștigat mult de cînd a plecat din București, învățînd să joace mai activ, mai concentrat, cu mai multe nuanțe (Catherine în piesa lui Miller, Soția în *Capcană pentru un om singur*). Valentina Iancu are farmec și gingășie (Graziella — *Minciuna are picioare lungi*), Maia Indrieș (Constanța, în aceeași piesă) știe să-și definească eroina în gest, atitudine, să dea relief subtextului. Vasile Vasiliu este un Costică neașteptat în comedia lirică a lui Mirodan, poate singurul interpret al acestui rol care nu alunecă spre trivial, ci mizează, dimpotrivă, pe puterea de seducție a inocentei glume tineresti. Nicolae Scarlat joacă sigur și cu o liniște aparentă, care îi îngăduie să pună în valoare neașteptat accentele dramatice (Preotul — *Capcană pentru un om singur*). Deci, un grup de tineri din care fiecare poate folosi, uneori cu strălucire, oricărui ansamblu teatral și care au, împreună, grația armoniei de temperament și joc colectiv, proprie celor care au muncit mai mult alături. Unii dintre ei au câștigat, în stagiunile petrecute pe o scenă profesională, o siguranță care le subliniază talentul (Camelia Zorlescu, Anca Roșu); alții poartă cu ei șovăieli și defecte, în spatele cărora ghicim comoditate, lipsă de autocontrol, neglijență. Constantin Diplan pare mai mult să-și fi schițat în linii mari rolul, decît să fi încercat o caracterizare în profunzime a eroului lui Gibson; el este și inadmisibil de nesigur pe replică. Mihail Gîngulescu și Mariana Pojar nu vorbesc totdeauna satisfăcător — primul are o emisie nazală, ușor dezagreabilă, a doua precipită. În *Doi pe un balansoar*, interpretările aveau firesc și emoție nefalsificată, dar n-am văzut în ele diferența de clasă dintre personaje, care constituie de fapt mobilul conflictului, și am avut impresia că asistăm la neînțelegerile unui cuplu juvenil din mediul studentesc bucureștean, nu la dificultățile de neînvinș ale relației dintre doi oameni aflați pe trepte îndepărtate în ierarhia socială a Lumii Noi. În spectacolul cu *Șeful sectorului suflete*, ritmul se rarefia uneori nedorit. Toate acestea țin desigur și de regie, dar ele indică și o conștiințiozitate încă fluctuantă, cam prea îngăduitoare cu imprecizia și defecțiunile, la unii dintre interpreți.

Directorul și regizorii îndrumători ai acestui ansamblu au încă de îndeplinit o importantă muncă educativă. Ei sînt cei care trebuie să îndrepte greșelile mai mici sau mai mari, să creeze tradiția unor sănătoase metode de lucru, să imprime disciplină de gîndire și comportare tinerilor, ei sînt cei chemați să le formeze gustul, autoexigența, ținuta intimă în raport cu imperativele meseriei. Și dacă, sub raportul repertoriului, orientarea teatrului este mulțumitoare — programul fiind foarte viu, atrăgător pentru public și ridicînd, în același timp, numeroase probleme de interpretare —, sub raportul muncii regizorale, am observat, în acest turneu, diferențe calitative mari. În *Șeful sectorului suflete* — direcția de scenă Eugen Mercus — s-au strecurat alunecări spre un pseudolirism greu de acceptat (cu concert pentru pian în ilustrația muzicală, un sput de lumină pe trandafirii roșii din primul plan și două siluete ținîndu-se de mîna, proiectate pe fereastra din fundal — ca în filmele de serie). În *Doi pe un balansoar*, regia lui Sorin Grigorescu ne-a uimit prin grosolănia pretinsei metafore plastice a lanțurilor care îmbracă scena și prin absența ideii regizorale, în tot ce privește jocul actorilor. Am avut impresia că ceea ce a fost bun în acest spectacol s-a obținut împotriva regizorului, numai datorită talentului nativ al protagoniștilor. Am văzut însă în turneu și realizări regizorale de ținută: *Minciuna are picioare lungi*, *Vedere de pe pod*, *Capcană pentru un om singur*, dintre care primele două au fost lucrate de G. Harag, cu meticulozitatea și rigoarea dramatică aprofundată, caracteristice acestui regizor, iar ultima poartă semnătura lui Raul Serrano, atrăgînd atenția asupra inventivității, vervei, spiritului cultivat al acestui tînăr director de scenă, de la care sîntem în drept a aștepta mult.

Ambianța plastică are de asemenea o însemnătate aparte în formarea tinerilor actori și a publicului. Puține decoruri satisfac în spectacolele văzute: acela al lui Serrano, în piesa pe care a pus-o în scenă, și, poate, acela al lui Liviu Popa (pentru *Șeful sectorului suflete*), totuși cam prea aglomerat cu obiecte ostentativ moderne.

Problemele care se impun, în ceea ce privește evoluția acestui înzestrat colectiv, țin deci de cultivarea gustului, în cadrul actului scenic, și de formarea unei discipline profesionale. În această privință, directorul teatrului — un regizor și un pedagog bine cunoscut, N. Tompa — poate să acționeze mai hotărît. Inițiativa de a prezenta în turneu, în fața oamenilor de teatru și criticilor din București, toate producțiile a două stagioni, pentru a le supune astfel unei serioase verificări, poate să fie un început, în strădania de înnoire, în dorința de a despărți ferm binele de rău. Pentru că în posibilitățile trupei există premise ca și acest teatru să se înscrie în linia noii tradiții a ansamblurilor tinere de valoare.

Ana Maria Nartî

Cluj

Teatrul Maghiar din Cluj a pornit de mai multe stagioni la un efort lucid și consecvent de a-și desăvîrși pregătirea, de a-și cizela gustul, de a-și ascuți sensibilitatea, oferind publicului mereu criterii artistice mai înalte. El a realizat aceasta mai cu seamă pe calea primenirii preferințelor, a lărgirii orizontului, renunțînd, în bună măsură, la ceea ce era perimat, desuet, în propria sa tradiție.

Punctul cel mai înalt al programului său de existență îl reprezintă il repertoriu. Valoroase piese romînești contemporane au fost montate aici, în spectacole al căror ecou în viața artistică a fost cu totul deosebit (*Moartea unui artist* de Horia Lovinescu și *Ștafa nevăzută* de Paul Everac). S-a jucat *Șeful sectorului suflete* — după ce, la vremea lor, fuseseră reprezentate *Ziaristii* și *Celebrul 702*. A intrat în